Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nro. 47. Dnia 10. Września 1853.

Nowe władze i ich zakres działania.

czyli:

przewodnik, do których urzędów w sprawach naszych udawać się mamy.

Według najnowszego statutu organizacyjnego ułożył

C. Mally.

(Ciąg dalszy Ob. Nr. 46 Dodat. tyg.).

Najwyższe władze państwa w monarchyi są:

I. Ministeryum domu cesarskiego i spraw zewnętrznych;
II. Ministeryum spraw wewnętrznych;
III. „ sprawiedliwości;
IV. „ finansów;
V. „ handlu, rękodzieł i budowli publicznych;
VI. Ministeryum wyznań i nauk;
VII. Najwyższa administracya wojskowa;
VIII. Najwyższa władza policyjna;
IX. Najwyższy trybunał sądowy i kasacyjny: nakoniec
X. Jeneralne dyrektoryum rachunkowości.

Każde ministeryum jest podzielone na sekcye, a na czele każdej sekcyi stoi szef sekcyjny. Sekcye dzielą się znowu na departamenta pod kierunkiem radzców ministeryalnych lub nadwornych, a departamenta na biura pod przewodnictwem radzców sekcyjnych, którym według potrzeby przydzielają pewną liczbę sekretarzy, koncepistów i adjunktów konceptowych.

Zastępcą ministra jest podsekretarz państwa.

Tu następuje w zestawieniu przegląd zakresu działania każdej pojedyńczej najwyższej władzy państwa w przydzielonych im gałęziach administracyi:

I.
Ministeryum domu cesarskiego i spraw zewnętrznych.

Zakres działania tej najwyższej władzy państwa jako ministerstwa domu cesarskiego rozciąga się na sprawy familijne najdostojniejszego domu cesarskiego, zawieranie jego traktatów familijnych, wystawianie odnośnych dokumentów i w ogóle na wszystkie sprawy familii cesarskiej.

Jako ministeryum spraw zewnętrznych ma to ważne zadanie chronić udzielności i świetności korony cesarskiej na zewnątrz.

Stanowisko jego w sprawach czysto dyplomatycznych jest tem trudniejsze, że z jednej strony ma obowiązek wszelkiemi środkami chronić usilnie całości i pomyślności państwa, a z drugiej strony starać się ile możności o utrzymanie dobrego porozumienia na zewnątrz.

Zakres działania tego ministeryum rozciąga się przeto na wszystkie stosunki i negocyacye z obcemi państwami, tak na te co się odnoszą do bezpośredniego wykonywania politycznych praw udzielności na zewnątrz, jako i na ochronę użyczaną poddanym monarchyi w ich sprawach z obcemi państwami.

Do niego należy przeto zawieranie traktatów politycznych, handlowych i nawigacyjnych. Czynnym za granicą dyplomatom Austryi udziela potrzebnych instrukcyi i przyjmuje ich raporta; i stoi w bezpośrednim stosunku urzędowym tak z rezydującymi przy c. k. dworze w Wiedniu zagranicznymi posłami i ambasadorami, jakoteż z samemi gabinetami zagranicznemi.

Ministerstwu spraw zewnętrznych podlegają bezpośrednio: wszyscy c. k. posłowie i ambasadorowie w obcych państwach, a pośrednio pod względem stosunków dyplomatycznych także: wszyscy jeneralni konzulowie, konzulowie i wice-konzulowie; jeneralni ajenci, ajenci i ajenci konzularni w zagranicznych miastach handlowych, tudzież c. k. tajne archiwum domu, dworu i państwa, c. k. nadworny tłumacz języków oryentalnych i c. k. kuryery nadworni i gabinetowi.

II.
Ministeryum spraw wewnętrznych.

Ważnem zadaniem tego ministeryum jest uregulować rozmaite stosunki pojedyńczych poddanych i gmin, starać się o utrzymanie publicznego porządku i o popieranie dobra powszechnego w całem państwie i w ogóle przedsiębrać wszelkie środki stosowne do zaprowadzenia należytego związku pojedyńczych części z całością życia społecznego. Przeto też zakres działania jego jest w porównaniu z innemi ministeryami nierównie większy.

Jestto bowiem wielkie i trudne zadanie uregulować owe niezliczone stosunki państwa do gmin, rodzin a nawet pojedyńczych indywiduów w sposób należyty i przeprowadzić ustawy, których cel i wpływ rozciąga się na późniejsze generacye.

Ministeryum spraw wewnętrznych jest najwyższą władzą polityczną monarchyi, a oraz ostatnią instancyą w wszystkich sprawach politycznych. Do niego należy wydawać i ogłaszać odnośne ustawy i rozporządzenia.

Do zakresu jego działania należy w szczególności: Utrzymywanie przeglądu ludności; zbieranie i zestawianie dat statystycznych; spółdziałanie przy kompletowaniu, zaopatrywaniu w żywność i kwaterowaniu wojska; sprawy forszpanów; czuwanie nad rejestrami urodzonych, zaślubionych i zmarłych; sprawy sanitarności; sprawy gmin; dozór nad zakładami dobroczynności i wszystkiemi instytutami publicznemi; piecza o wewnętrzne granice państwa; czuwanie nad prasą i stowarzyszeniami; wpływ przy expropryacyach; przy sporach o prawa wodne i budowle.

Ministeryum spraw wewnętrznych jest obecnie także najwyższym trybunałem lenniczym, dla wszystkich lenności monarchicznych i wykonywa monarchiczne prawa lenności.

Do tego ministeryum przeszły także wszystkie te sprawy rozwiązanego ministeryum kultury krajowej i górnictwa, które się odnoszą do popierania kultury lasów w ogóle, a w szczególności do przeznaczonych na ten cel zakładów, stowarzyszeń i towarzystw, mianowicie zaś geologicznego instytutu państwa i wyższego agronomicznego zakładu naukowego w Ungarisch-Altenburg.

Do ministeryum spraw wewnętrznych jest także przydzieloną stała komisya medycynalna, jako ciało obradujące dla spraw medycynalnych całej monarchyi.

Pod zarząd ministerstwa spraw wewnętrznych należą bezpośrednio wszystkie polityczne władze monarchyi, jako to:

a) Namiestnictwa;
b) Władze obwodowe;
c) Urzęda okręgowe i stolnicze (*Stuhlrichteraemter*), z dalszem rozgałęzieniem, jako zakłady sanitarne i humanitarne i t. d.

III.
Ministeryum sprawiedliwości.

Zadaniem tego ministeryum jest starać się o to, ażeby odpowiednie z wszech względów ustawy chroniły prawo poddanych państwa i ażeby je sprawiedliwie wykonywano. Do zakresu jego działania należy całe sądownictwo (z wyjątkiem sądownictwa wojskowego) tak w zawodzie administracyjnym jakoteż prawodawczym, tudzież najwyższy dozór:

a) nad sądami cywilnemi, którym przysłuża decyzya we wszystkich spornych i niespornych sprawach prawnych;
b) nad sądami jako władzami karnemi, do których należy osądzenie i karanie pewnych przekroczeń prawa;
c) nad prokuratoryami państwa, adwokatami i notaryuszami; nakoniec:
d) nad wszystkiemi osobami trudniącemi się sprawami prawnemi, bądź są rzeczywistymi urzędnikami, bądź sługami sądów.

Ministeryum sprawiedliwości układa wszelkie odnoszące się do sądownictwa projekta do ustaw i potrzebne objaśnienia, a po otrzymanem najwyższem potwierdzeniu stara się o ich należyte ogłoszenie.

Dzieli się na trzy sekcye, a mianowicie:

1. na administracyjna, do której należy uregulowane przestrzeganie administracyi sądowej, dozór nad sądami, prokuratoryami państwa, adwokatami i notaryuszami i nad ich wzajemnemi stosunkami do innych ministeryów i władz w państwach zagranicznych.

Sprawy tej sekcyi podzielone są znowu na referat najwyższego trybunału sądowego i kasacyjnego, na referaty krajów i fachów. Do tych należą: Redakcya dziennika rządowego ustaw państwa; sprawy dochodów skarbowych, taks i stęplów; sprawy uwolnienia od ciężarów gruntowych; statystyczne biuro, sprawy więzień i prasy; — dyrekcya kancelaryi.

2. Sekcya prawodawcza zajmuje się ocenianiem wszystkich projektów do ustaw, które częścią samo ministeryum sprawiedliwości wnosi dla rozwinięcia i dopełnienia prawodawstwa i sądownictwa w pojedyńczych krajach koronnych, częścią wydaje w porozumieniu i za wpływem innych ministeryów, jeżeli ustawy te nie mają być przemijające i bez stałego znaczenia.

3. Do sekcyi organizacyjnej i obrachunkowej należy kierunek i przeprowadzenie prac organizacyjnych, tudzież należyte ułożenie i utrzymywanie ewidencyi rocznego bilansu sprawiedliwości.

Wykonywanie zaś samej władzy sądowej nie należy do zakresu ministerstwa sprawiedliwości, lecz przysługa powołanym do tego władzom sądowym.

IV.
Ministeryum finansów.

Ministeryum finansów, jako najwyższa centralna władza finansowa monarchyi ma obowiązek starać się o dostateczne pokrycie wszystkich gałęzi potrzeb państwa, a przeto o uregulowanie etatu wydatków; o wpływaniu dochodów państwa, o odpowiedni zarząd funduszów i postępowe wydoskonalenie ekonomii państwa; ma kierować operacyami kredytu, czuwać nad prawnem umarzaniem długów i utrzymaniem kredytu państwa.

Jako prawodawczej władzy finansowej podlegają temu ministeryum: zarząd wszelkich dochodów państwa, administracya stałych i niestałych podatków z wyjątkiem c. k. fabryki porcelany w Wiedniu — wszystkie fabryki eraryalne monarchyi i c. k. drukarnia rzadowa.

Następnie należy do zakresu działania tego ministeryum naczelny kierunek spraw kasowych, sprawy pensyi, prowizyi i w ogóle wszystkie sprawy pienieżne państwa.

Ministeryum finansów jest podzielone na trzy sekcye.

Sekcya I. jest przeznaczona dla centralnego kierunku finansów i dzieli się na sześć departamentów.

Przydzielone tej sekcyi sprawy są następujące:

Układanie aktów odnoszących się do manipulacyi ministeryum tego w ogóle, a do poufnej korespondencyi ministra w szczególności: zestawianie wykazów o dochodach i wydatkach państwa; utrzymywanie przeglądu wszystkich rezultatów tyczących sie administracyi finansów; obrachunki z zagranicznemi domami wekslowemi względem uiszczonych z ich strony wypłat kredytowych i w ogóle rozporządzenia dla pokrycia wypłat na rachunek finansów za granicą; sprawy tyczace sie zestawienia bilansu dochodów i wydatków państwa, wszelkie pertraktacye względem systemizowania, zabezpieczenia i asygnowania nie zasadzajacej sie na prawie patronatu potrzeby pienieżnej zakładów religijnych, szkolnych i naukowych, zakładów dobroczynności, zakładów karnych, budowy gościńców i budowy wodnej, stanów prowincyonalnych i gmin dalmatyńskich; zakłady kolei żelaznych i telegrafów pod pewnym względem; sprawy uwolnienia od ciężarów gruntowych; sprawy stowarzyszeń akcyonaryuszów i innych; wszelkie przedmioty wojskowe, pertraktacye ugodne ze stanami i reprezentacyami krajów, z gminami i pojedyńczymi wierzycielami względem dostarczanych dla wojska potrzeb; sprawy inwazyjne, wydatki dla ministeryum spraw zewnętrznych dla dworu i obydwóch teatrów nadwornych w Wiedniu; zaciąganie pożyczek państwa i w ogóle wszelkie operacye kredytowe od początku aż do zupełnego przeprowadzenia; wszelkie sprawy tyczące sie bieżacego długu państwa, funduszu umarzania i połączonego z nim zakładu depozytów: loterya pożyczek państwa i losowań, wymiana pieniędzy papierowych, sprawy giełdy, pertraktacye względem towarzystw kredytowych i obrachunków ze stanami lub reprezentacyami krajowemi co do kredytu eraryalnego; względem obrachunków uniwersalnej i bankowej kasy długów państwa z ich filiami w prowincyach: sprawy obrachunków i likwidacyi z obcemi rzadami, o ile się nie odnoszą do przedmiotów wojskowych; wynagrodzenia za fałszywe lub uszkodzone asygnacye kasy lub papierowe pieniądze; wszelkie systematne i organizacyjne prace w przedmiotach kasy i obrachunkowości, kontrahowanie należytości frachtowych za rymesy pieniężne; sprawy drukarni rządowej.

Do II. sekcyi, podzielonej na dziesięć departamentów należa stałe i niestałe podatki. W szczególności zaś: wszelkie stałe podatki; sprawy krajowych i okręgowych dyrekcyi finansów i ich urzędów pomocniczych; obsadzanie posad przy dyrekcyach i urzędach podatkowych; wszystkie sprawy instytutu straży finansowej i ustanowionych przy niej indywiduów; monopol tabaki i tytoniu, prochu, saletry tudzież istniejący w Dalmacyi monopol kul ołowianych: dochody z soli w wszystkich krajach koronnych; dochody z loteryi, obsadzenie posad i sprawy dyscyplinarne wszystkich prokuratur finansowych; — dochody z taks i stęplów i zaprowadzone zamiast nich należytości; — dochody z podatku konsumcyjnego włącznie z wykazaniem wynagrodzenia uprawnionych dawniej do podatku od szynków i trunków, następnie: *Dazo Consumo* w Dalmacyi i myta eraryalne od gościńców, mostów i przewozów; — sprawy cła niemniej wszelkie sprawy odnoszące się do przestrzegania przepisów celnych tudzież przepisów o kontroli i oznaczaniu towarów: sprawy monet i puncyrowania, wymiana złota i śrebra i stęple miar i wag.

Sekcyi III. obejmującej ośm departamentów przydzielone są sprawy o własności państwa, o wydatkach państwa i zarządu kas, a mianowicie: dobra państwa i publiczne dobra funduszowe; wszelkie sprawy tyczące się służby kasowej; asygnacye zadawnionych prowizyi i rozporządzenia względem ich zakazu, spisywanie i rozpisywanie obligacyi, stosowna do przepisów giełdowych wymiana obligacyi kaucyjnych, amortyzacya publicznych zapisów długu, przekazywanie prowizyi między kasami kredytowemi, kaucye lokowane na prowizyę w funduszu umarzającym i wypowiadanie ich; wszelkie sprawy względem budynków dykasteryalnych, tudzież przedmioty tyczące się deputatów na liberyę, opał i światło, sprawy gazet włącznie z gazetą wiedeńską, wydatki na władze bezpieczeństwa włącznie z żandarmeryą, eraryalne zaliczki prywatnym i gminom; zakupywanie sprzedajnych profesyi i sprawy odnoszące się do byłego funduszu dla zakupywania tych profesyi; dochody z opróżnionych beneficiów duchownych, spuścizny duchowne, dotacye duchowne, sprawy fundacyi, indemnizacye wojenne; wszystkie przedmioty tyczace się płac, pensyi i prowizyi urzedników cywilnych, sług urzedowych po których wdowy i sieroty pobierają z kas eraryalnych dodatki na wychowanie, kwoty odprawne, gracye i kwartalne pensye po śmierci mężów; — nakoniec sprawy przy najwyższym sądzie dochodów skarbowych tudzież dyrekcya jego kancelaryi.

Następnie należy do zakresu działania ministeryum finansów wpływ na pewne przedmioty należące do eraryalnej administracyi górnictwa, domenów lub fundacyi.

Władze ministerstwu finansów bezpośrednio podlegajace są:

a) Jeneralna dyrekcya katastru podatku gruntowego.

Dyrekcya ta tworzy pod względem stanu urzędników sekcyę ministerstwa finansów, zaś co do jej zakresu działania samodzielna władzę centralną pod bezpośrednim zarzadem ministra finansów.

Zakres jej działania rozciąga sie na wykonanie toczących sie operacyi stałego katastru we wszystkich krajach koronnych państwa, tudzież na prowizoryum podatku gruntowego w tych krajach, gdzie opodatkowanie gruntów nie jest jeszcze uregulowane, na techniczna część utrzymywania ewidencyi i na peryodyczną rewizyę katastru w krajach koronnych, w których operacye katastralne w terminie upłynionym od ich ukończenia straciły wartość praktyczna.

Dyrektor w randze i z pensyą szefa sekcyjnego stoi na czele tej władzy centralnej.

Ta władza centralna jest podzielona:

1. Na departament wymiarów mający dozór nad wszystkiemi sprawami wymiarów tak w części technicznej, jakoteż pod względem użytych do tego indywiduow. Na czele tego departamentu stoi zwykle odznaczający się wykształceniem technicznem oficer sztabowy jako dyrektor wymiarów katastralnych.

2. Do departamentu ekonomicznego należy przeprowadzenie detaxacyi dochodów i reklamacyi tudzież przygotowań do zastosowania rezultatów katastralnych; następnie wykonanie postanowień względem dawniejszego użycia przygotowanych dla stałego katastru materyałów i zastosowania ich do wykazania dochodu w prowizoryum podatku gruntowego; nakoniec ustanowienie zasad i przeprowadzenie rewizyi będącego już w użyciu stałego katastru tam, gdzie zachodzi potrzeba względem wykazania dochodu. Na czele

tego i następującego departamentu stoi zawsze radzca ministeryalny lub sekcyjny.

3. Departament administracyjny ma się zajmować powszechnemi sprawami systematnemi, a w szczególności wykonaniem prowizoryum podatku gruntowego w krajach, gdzie podatek gruntowy nie jest jeszcze uregulowany.

Centralne archiwum katastru i instytut litograficzny przydzielone są tej władzy centralnej jako organa pomocnicze.

Następnie podlegają ministerstwu finansów:

b) Dyrekcya c. k. powszechnego funduszu umarzania uprocentowanego długu państwa w Wiedniu; i

c) Prefektura lombardzko-weneckiego monte w Medyolanie.

d) C. k. dyrekcya budynków dykasteryalnych w Wiedniu, której obowiązkiem jest starać się o dostarczanie lokalności dla urzędów tak za pomocą stawiania nowych budynków, jakoteż w drodze najmu, i załatwiać sprawy względem urządzenia, opalania i oświetlania tych lokalów, tudzież sprawienia sprzętów i dostarczania innych potrzeb dla lokalności urzędowych i pomieszkań *in natura*.

e) C. k. dyrekcya loteryi w Wiedniu z podlegającemi jej urzędami loteryjnemi w Wiedniu, Lincu, Gracu, Tryeście, Botzen, w Pradze, Bernie, Lwowie, Temeswarze, Budzie, Koszycach i Hermansztadzie i z dyrekcyą loteryi w Medyolanie i Wenecyi tudzież z powołanymi do zbierania stawek kolektantami.

f) Dyrekcya c. k. drukarni rządowej i c. k. zakładu litograficznego i c. k. zakładu papieru.

g) C. k. dyrekcya fabryk tytoniu i tabaki w Wiedniu z podlegającemi jej fabrykami tytoniu i cygarów i c. k. urzędami dla zakupywania tytoniu.

h) C. k. centralny urząd taksacyjny w Wiedniu dla traktowania przedmiotów taksie podlegających.

i) C. k. centralna kasa państwa w Wiedniu z głównemi kasami państwa i podrzędnemi krajowemi i zbiorowemi kasami.

k) C. k. główny urząd menniczy w Wiedniu z podrzędnemi urzędami menniczemi w Pradze, Kremnitz, Carlsburgu, Medyolanie i Wenecyi.

l) C. k. jeneralny krajowy i główny urząd probierczy, i

m) C. k. główny urząd puncyrowania w Wiedniu z krajowemi urzędami probierczemi i puncyrowania w pojedyńczych krajach koronnych, do których urzędów należy także zakupywanie złota i śrebra.

n) C. k. krajowe dyrekcye finansów i dyrekcye podatków z podlegającemi im administracyami podatków, urzędami podatkowemi i rozmaitemi władzami dla dochodów skarbu.

o) C. k. prokuratorye finansów lub urzęda fiskalne z obowiązkiem zastępywania praw monarchicznych i innych przydzielonych im zakładów i osób, jako to: zakładów dobroczynności, kościołów i t. d., następnie bronienia związków małżeńskich i dawania opinii w ważnych sprawach administracyjnych, przy których idzie oraz o odnośne stosunki prawne; nakoniec

p) C. k. zakład naukowy leśniczy w Maria Brunn.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Sambór Rok 1649.

Król zatwierdza ustawy Cechu czapniczego.

Joannes Casimirus | Dei gratia Rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae Russ(iae) Pruss(iae) Masouiae Samogitiae Liuoniae Smolensciae Czerniechouiaeque nec non Sueccorum Gottorum Vandalorum Haereditarius Rex | Significamus praesen(tibus) literis nostris quor(um) interest vniuersis et Singulis Productas coram nobis fuisse literas authenticas papyreas manu Proconsulis Consulum et Notary necnon Sigillo Ciuitatis n(ost)rae **Sambor**iensis subscriptas et communitas sanas saluas et illesas | omnique suspitione carentes continentes in se Articulos Contuberny Pileatorum Ciuitat(is) eiusd(em) **Sambor**ien(sis) supplicatumque nobis est vt easd(em) authoritate n(ost)ra Regia approbare dignaremur Quarum quid(em) literar(um) tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis(:)

Jan Kazimirz *z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmójdzki, Łotewski, Smoleński i Czerniechowski, a szwedzki, gocki i wandalski dziedziczny Król — Oznajmiamy niniejszem pismem Naszem wszem w ogóle i w szczególności, do kogo to należy: iż Nam przedłożono oryginalny akt na papierze, ręką Burmistrza, Radźców i Pisarza podpisany i pieczęcią Miasta* ***Sambora*** *stwierdzony, całkowity, nieuszkodzony, nieskażony i wszelkiego podejrzenia wolen, zawierający Ustawy cechowe Czapników* ***samborskich****, upraszając Nas abyśmy go władzą Naszą królewską zatwierdzić raczyli. Aktu zaś tego osnowa brzmi dosłownie jak następuje:*

*„****Burmistrz*** *i* ***Rayce*** *J(ego) K(rólews.) M(ości) Nowego* ***Sambora*** *Wszem w obec y każdemu z osobna komu do wiadomości przyidzie oznaymuiemy Jsz przyszedszy przed rzad nasz Vc'c'iwi Mezowie Woyciech Moscicki Czapnik na ten czas Cechmistrz spolnie z inszemi Mistrzami rzemiesła i cechu | Rymarskiego Powrozniczego Czapniczego, także Zacharyasz Biecki Joseph Grabski Matyasz Podgorski rymarze Walenty Przywujski Marcin Brodzki Vrban Kotlowski Powroznicy podali nam artykuły nizey opisane ku dobremu ich porzadkowi nalezace ktore prosili abyśmy | mocą vrzędu naszeg(o) na czasy potomne potwierdzili ktorych artykuł(ów) tenor iest takowy. Naprzod ktoby chciał te rzemiesła wyszeymianowane przytym mieście za Mistrza robić ten przed Cechu przyieciem powinien pierwy Miejskie prawo przyiąć i list od vrodzenia y vczenia pokazać | J(tem) ktoby chciał Cech przyiąc powinien dac do Cechu złotych trzydzieści za sztukę pułkamienia Wosku Muszkiet y Mistrzom do Colacyei dwa Achtela piwa ktore pieniądze tak ma do Cechu dawać naprzod na wstępnym złot(ych) dwadzieścia a potym ostatek po groszy 20 na każdą schadzkę | Jt(em) Syn Mistrzowski ktoryby sobie za Mistrza mogł robić powienien dać do Cechu wszystkieg(o) pułcechu ktora to wolność y Corkom Mistrzowskim wcale ma być zachowana Jt(em) powroznicy yinszy rzemieśnicy wyzei mianowani powinności wszystkie odprawiwszy będą mieli wolność | vczenia chłopcow y wyzwolenia ich, a mianowicie chłopiec, ktoryby się chciał vczyć rzemiesła powroźniczeg(o) powinien siego vczyc lat trzy y niedziel dwie a wyuczywszy sie y wyzwolenie od mistrza swego otrzymawszy wolno mu będzie wędrować do wszystkich innych miast | y porzadkow Jt(em) przemianek albo przeszynk przy tym JKN Mieście dla towarzyszow rzemiesła powrozniczeg(o) ktorzy swobodnie wędrują gdyby mu dano przygane w tym przeszynku w inszym Mieście a zwlaszcza powróźnicy takowi wine popadać będą w przywileiu na | znaczoną Jt(em) Schadzka Cechowa ma zawsze bywac we cztery niedźiele, na którą Schadzkę ktoryby nieprzyszedł albo sie słusznie niewymierzył takowy ma być funtem wosku karany Jt(em) gdyby Cechmistrz obesłał cechę dla Radźieckiey albo miejskiey potrzeby za ktorymby | obesłaniem nieprzyszedł a był przy mieście, takowy niemoze być wymowiony ale ma być karany dwiema funtami wosku Jt(em) gdyby też brat Cechowemu bratu przy sprawie Cechowey przymowił y targnął się nan vszczypliwym słowem, takowy przypada przed kazde(g)o brata po dwa | funty wosku Jt(em) gdyby brat cechowemu bratu odwiodł kupca od roboty takowy przepada pułkamienia wosku Jt(em) Ktoryby brat tego cechu przekupił robotę a przedawał ią przytym cechu takowy przepada pułkamienia wosku także y ten ktoryby sie ważył pomiędzy wozy nosic albo po gospo | dach robotę powroznicza krom mieysca własnego albo na Słowo kupcowi. Jt(em) Mistrz ieżeliby ktory vmarł, a żonaby została, z ktoraby potomstwa niemiał, takiej wolno robić rok y niedziel 6 za oddaniem powinności cechowey: a jeżeliby sie iey trafiło zamąż iść tegosz | rzemiosła takowy znowu iako y inszy powinien Cech przyiac przez żadne(g)o respekta ktory niemoże być praetendowany z męża pierwszego Cechowe(go). Jt(em) jeżeliby Mistrz vmarł a małżonkeby zostawił z dziatkami takiey będzie wolno robić do smierci. Jt(em) gdy | by | z inszego Miasta przyniesiono albo przywieziono robo-*

tę powroznicza Rymarską albo Czapniczą, aby ią niewolno było przedawac przed vigilia iarmarczna ale po vigiliey a do tego aby niewolno było czapek przedawac obcym na rogalu ani buntami tylko kopą obyczaiem y zwyczaie(m) | inszych miast dla słusznych y przystoynych przyczyn, czemu gdyby sie kto sprzeciwił ma być vrzednie zabrany y paena arbitraria oficyi *karany czego vrzad według możności y baczenia będźie bronił* ***A tak my Burmistrz y Rayce*** *artykuły wyzey opisane za prozba* ***Cechu*** *| przerzeczonego ile ku dobremu rzeczyp(ospoli)tey Miasta teg(o) nalezec będą mocą y zwierzchnością vrzedu sweg(o) na czasy potomne vmacniamy y potwierdzamy zta przestrogą aby przemianki albo przeszynki przytym* ***Krola JM*** *mieście rzemiesła powrozniczego iako y w inszych Mie|stach głownych tak y w ich cechu nietylko ich vczennikow ale y z inszych Miasteczek na Misterya przyimowane y za wazne poczytane były ktorym gdyby w inszym Mieście dano naganę albo onych niechcieli trzymać tako vczennikach iako y przemianku takowi | na municya albo poprawe miasta* ***Sambora*** *grzywien pięcdziesiat a drugie pięcdziesąt do Cechu wyzey pomienione(go) na Strzelbe* irremissibiliter *oddać będą powinni.* ***Jednakże sobie y successorum na Vrzedźie swoim teraz y na potym będącym zupełna moc wedle czasu y potrzeby | ku dobremu Rz(eczy)p(ospoli)tey Miasta tego poprawić albo odmienić lubo też przyczynić zostawuiemy y zachowuiemy Naco dla lepszej wiary y pewności pieczęć vrzedu nasze(go) przycisn(i)ona iest Działo się w*** ***Samborze*** *dnia 19. Miesiąca Listopada Roku Panskie(go)* ***Tysiac Szescseth Czterdzieste(go) | dziewiątleg(o)*** *Alexander Hannsowicz Proconsul* ***Sambor****(iensis) Stephanus Zaborski Notarius Civitat(is)* ***Sambor****(iensis) mp. Locus Sigilli.(")*

Quas quidem literas Nos **Joannes Casimirus** Poloniae et Sueciae Rex ad intercessionem certorum Consiliariorum n(ost)ror(um) | in omnibus punctis clausulis articulis et conditionibus approban(das) et confirman(das) esse duximus prout praesentibus literis n(ost)ris approbamus et confirmamus decernen(tes) easd(em) vim et robur perpetuae firmitatis obtinere debere in quantum tamen iuris sunt | et consuetudo eorum habetur Jn praemisso(rum) autem fidem maiorem praesen(tes) manu n(ost)ra subscr(ipt)as Sigillo Regni communiri iussimus Datum **Varsaui(ae)** die XX. Decembris A(nn)o D(omi)ni **MDCXLJX** Regnorum nostrorum Poloniae et Sueciae Primo Anno.

Który-to Akt My ***Jan Kazimirz*** *Polski i Szwecyi Król na przyczynę niektórych z Rad Naszych we wszystkich szczegółach, orzeczeniach. rozdziałach i zastrogach uznać i potwierdzić postanowiliśmy, jakoż niniejszem pismem Naszem uznajemy i potwierdzamy z tem postanowieniem, iż o ile w prawie uzasadnione i we zwyczaju są, wagę i moc wiecznie obowiązującą mieć mają. Dla większej zaś tego co się przerzekło wiary niniejsze ręką własną podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić roskazaliśmy. Dano w* ***Warszawie*** *dnia 20go grudnia roku Pańskiego* ***1649****go, królestwa zaś Naszego w Polsce i Szwecyi pierwszego roku.*

Po prawej stronie:

Confirmatio Articulor(um) Contuberny Pileator(um) Samborien(sium)

Potwierdzenie Ustaw cechowych Czapników samborskich.

Po lewej stronie podpis:

Joannes Casimirus Rex

Jan Kazimirz Król

pod powyższym zaś dopiskiem:

Alb(e)r(tu)s Krzyczky
R(e)g(i)ae M(ajes)t(a)tis Secr(et)arius m. p.

Wojciech Krzycki
Królewskiej Mości Sekretarz w. r.

Przy uskutecznieniu odpisu w r. 1849, pieczęci przy pierwocie już nie było.

We Lwowie 30go lipca 1853. W. F.

Wykaz produkcyi i przedaży soli po baniach w Galicyi i na Bukowinie.

(Ob. Nr. 2, 6, 12, 31, 33, 36, 40 i 43 Dodat. tygod.).

Produkowano cetnarów:

	W Lipcu 1853.	W Lipcu 1852.
W Galicyi .	49,278 $^{41}/_{100}$	56.042 $^{32}/_{100}$
Na Bukowinie .	2,622 $^{54}/_{100}$	3,172 $^{61}/_{100}$
Razem . . .	51,900 $^{95}/_{100}$	59,214 $^{93}/_{100}$ Cet.
W roku 1853 w Galicyi: mniej o: . . .		6,763 $^{91}/_{100}$
„ „ „ na Bukowinie mniej o: . .		550 $^{7}/_{100}$ Cet.

Przedano cetnarów:

	W lipcu 1853	W lipcu 1852.
W Galicyi: . . .	42,479 $^{15}/_{100}$	50,460 $^{25}/_{100}$
Na Bukowinie . .	2.789 $^{55}/_{100}$	3.329 $^{65}/_{100}$
Razem . .	45.268 $^{70}/_{100}$	53,789 $^{90}/_{100}$ Cet.
W roku 1853 w Galicyi mniej o:		7.981 $^{18}/_{100}$
„ „ „ na Bukowinie mniej o: .		540 $^{10}/_{100}$ Cet.

O pojeniu krów we Flandryi.

W chwili kiedy wszyscy nieledwie nad poprawa bydła naszego przemyśliwamy. kiedy w dażeniu do uszlachetnienia rasy jego mamy w szczególności na celu obfitość udoju czyli mleczność krów. nie od rzeczy może bedzie obznajmić Ziemian naszych z okolicznościa, którą czerpiemy z rolniczej gazety wychodzącej w Głogowie, w której pomiedzy innemi, p. Neuhaus, Dyrektor gospodarstwa, składajac uwagi swoje z podróży odbytej w końcu roku 1852 do Belgii, mówi: „W jednem gospodarstwie niedaleko Courtray. zrobiłem w oborze nader szczególne spostrzeżenie, które niezawodnie u wielu wiary nie znajdzie. Obora ta była bardzo czysto utrzymana. bydło zaś składało sie z samych prawie krów wyborowych, pieknych i dobrze żywionych. Pod oborą jest tam wielki rezerwoar do gnojówki, w który takowa bezpośrednie spływa. W jednym rogu budowli jest studnia i dwa wielkie naczynia do przyrządzania paszy.

Na zapytanie moje, w jakim celu umieszczono tam rzeczoną pompę, odpowiedziano mi, że na to, aby z niej bydło poić i żeby można zmywać obore — i że studnia ta ma związek z gnojównikiem na dworzu będącym. a odciek z niego i wodę, którą się podłogę w oborze zmywa, podają krowom do picia! Zdawało mi się, że sobie ze mnie żartują i serdecznie śmiać się z nich zacząłem: bezzwłocznie jednakże przekonano mię o prawdzie tych słów, i widziałem na własne oczy, jeżeli nie marzyłem na jawie, jak 6 krów wypiło chciwie ceber 50ciu kwartowy tej wody gnojowej (*Mistwasser*), zaprawionej 2ma garncami słodzin i trochą kuchów. Zapewniano mię, że im więcej exkrementów w tym napoju się znajduje. tem lepiej działa ta pasza na wydajność mleka! Nie mogłem się tem wszakże zaspokoić — a towarzysze moi i sam gospodarz, człowiek bardzo rozsadny pokładali sie ze śmiechu. gdym w mojem niedowiarstwie zerwał nakrycie z studni, chcac się naocznie przeświadczyć o tem co sie w niej znajduje, a gdzie w rzeczy samej ujrzałem sama tylko ustała wodę gnojowa. Dla osobliwości, wziałem z soba flaszeczkę tego płynu i opieczętowana do domu przywiozłem. Na zapytanie moje. czy dawno i czy i gdzieindziej używają tego samego sposobu pojenia krów, oświadczono mi, że w okolicach Courtray jest to rzeczą pospolita od niepamiętnych czasów; nadmieniono oraz, że niema nic lepszego. jak kiedy się doda jeszcze odcieku wodnego z gnoju końskiego (*Pferdemistwasser*). że nigdy. a przynajmniej nader niechętnie używają na ten cel czystej wody, i to tylko wtenczas, kiedy im tamtego przysmaku zabraknie.

Gdy p. Neuhaus przedłożył przed niedawnym czasem to uderzajace spostrzeżenie i doświadczenie jeneralnemu zebraniu Marchijskiego Ekonomicznego Towarzystwa w Potsdamie, wystąpił szanowny bardzo agronom. który stwierdził toż samo na własnem opierając sie doświadczeniu.

Wydawca zaś pisma, z którego tę wiadomość bierzemy, dodaje, że on sam uważał, iż w Szwecyi w okolicach górzystych, przydaja gnój koński do pojła dla krów, i że te chciwie ten preparat pożywają.

Podając ten ustęp w ojczystym jezyku do wiedzy współziemian, niemieszkam sam odbyć prób stósownych; chęć wszakże powszechniejszego stwierdzenia niekosztowna praktyka tego, co podawane jako użyteczne u obcych może w następstwach swoich przynieść korzyść jakąś i u nas, jest jedynym celem mej myśli.

Główny Redaktor **M. Srzeniawa Sartyni.**

Z c. k. galic. Drukarni rządowéj.